

гія у XXI столітті: перспективи розвитку : матеріали VI Костюківських читань. – К. : Міленіум, 2003. – Т. 1. – 2003. – С. 162–167.

4. Зосимовский А.В. Критерии нравственной воспитанности / А.В. Зосимовский // Педагогика. – 1992. – № 12. – С. 22–26.

5. Капацина В. Нормування навчальної діяльності учнів молодших класів / В. Капацина // Рідна школа. – 2003. – № 4. – С. 59–60.

6. Максименко С.Д. Витоки особистості: генетико-моделюючий аспект дослідження / С.Д. Максимен-

ко // Актуальні проблеми психології. – Вип. 2. – К. : Нора-прінт, 2004. – Т. 4 : Психологія розвитку дошкільника. – 2004. – С. 3–21.

7. Павелків Р.В. Розвиток моральної свідомості та самосвідомості у дитячому віці : [монографія] / Р.В. Павелків. – Рівне : Волинські обереги, 2004. – 248 с.

8. Рубинштейн С.Л. Избранные философско-психологические труды: Основы онтологии, логики и психологии / С.Л. Рубинштейн ; отв. ред. А.В. Брушлинский, В.А. Кольцова. – М. : Наука, 1997. – 462 с.

УДК 37.01

ДО ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

Федяєва В.Л., д. пед. н.,
професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту
Херсонський державний університет

У статті розкриваються теоретичні засади виховання дітей у сім'ї на основі вивчення історико-педагогічних праць вітчизняних і зарубіжних учених ХХ – ХХІ ст. Ретроспективний аналіз свідчить про те, що сімейна педагогіка загалом підлягає логіці загальних положень теорії виховання, що включає визначення мети, завдань, змісту, принципів, підходів, концепцій, форм, методів, прийомів, засобів виховання особистості, а також має свої особливості, свій науковий апарат (модель сім'ї, модель спілкування, правила сім'ї, місце й роль сім'ї в суспільстві, нормативно-правову основу виховання дітей батьками, концепції виховання дітей у сім'ї).

Ключові слова: педагогіка сім'ї, виховання дітей у сім'ї, сімейне виховання, структурно-функціональна модель виховання дітей у сім'ї.

В статье раскрываются теоретические основы воспитания детей в семье на основе изучения историко-педагогических работ отечественных и зарубежных ученых ХХ – ХХІ вв. Ретроспективный анализ показал, что семейная педагогика в целом подпадает логике общих положений теории воспитания, что включает определение целей, задач, направлений, принципов, подходов, концепций, форм, методов, приемов, средств воспитания личности, а также имеет свои особенности, свой научный аппарат (модель семьи, модель общения, правила семьи, место и роль семьи в обществе, нормативно-правовую основу воспитания детей родителями, концепции воспитания детей в семье).

Ключевые слова: педагогика семьи, воспитание детей в семье, семейное воспитание, структурно-функциональная модель воспитания детей в семье.

Fedyayeva V.L. THE THEORETICAL FRAMEWORK OF FAMILY EDUCATION

The article reveals the theoretical principles of raising children in the family that are based on domestic and foreign scientists' historical and pedagogical works ХХ – ХХІ centuries. Retrospective analysis showed that family pedagogy as a whole is subjected to the logic of general provisions of the theory of education, which includes the definition of purpose, tasks, content, principles, approaches, concepts, forms, methods, techniques, means of individual education. In turn, it has its own peculiarities, its scientific apparatus: the model of the family, the model of communication, the rules of the family, the place and role of the family in society, the legal and regulatory framework for parenting children, the concept of raising children in the family.

Key words: pedagogy of the family, raising children in the family, family education, structural-functional model of raising children in the family.

Постановка проблеми. Теорія й практика виховання дітей у сім'ї вибудовується на положеннях загальної педагогіки, педагогіки раннього віку, дошкільної педагогіки, корекційної та соціальної педагогіки, психології сімейних взаємин, власне сімейної педагогіки, етнопедагогіки, історії педагогіки.

Усі ці галузі педагогіки та психології вивчають сутність виховання, внутрішні механізми, взаємозв'язок і взаємовплив зовнішніх і внутрішніх чинників, психології дитинства. Таке об'єднання наук дає змогу вивчати особливості, ефективність, сукупність засобів виховання дітей у сім'ї, враховувати їх вікові й індивідуальні осо-

бливості, а також те, що взаємодія у виховному процесі відбувається між такими суб'єктами, як батьки та діти. Сімейне виховання в кожній сім'ї визначається конкретною метою, завданням, змістом. Також варто зазначити, що кожна сім'я має свої характеристики побудови та свою модель виховного процесу. На цю модель впливають різні чинники, зокрема, виховання відбувається в такому соціальному інституті, як сім'я.

Сім'ї належить провідне місце в реалізації виховних завдань в умовах сьогодення, долучення сім'ї до втілення в життя нового Закону України «Про освіту» (2017 р.), Концепції нової української школи. У сім'ї дитина народжується, формуються основи її моральності й духовності, характер взаємовідносин із людьми тощо. Саме в сім'ї закладаються ціннісні орієнтації дитини, формування та розвиток яких корелюються також із багатьма чинниками соціально-політичного, соціально-економічного становлення суспільства [2].

Дослідження теоретичних основ сімейного виховання базується на розмаїтті думок, поглядів, концепцій, підходів до розв'язання загальних і конкретних проблем виховання в різних типах і моделях сім'ї, які знайшли ґрунтовне відображення в працях сучасних дослідників, таких як І. Бех, В. Кравець, Т. Кравченко, Г. Поставий, С. Харченко та інші. У їхніх наукових розвідках обґрунтовуються наукові засади різноманітних питань виховання дітей у сім'ї крізь призму таких проблем, як теорія й практика особистісно орієнтованого виховання, підготовка молоді до шлюбу, спільна робота сім'ї та школи, формування сім'єю ціннісних орієнтацій, соціалізація дитини в сім'ї тощо [1; 3; 4; 5; 7].

Постановка завдання. Метою публікації є висвітлення теоретичних основ виховання дітей у сім'ї на основі дослідження проблеми теорії й практики виховного впливу на дітей у сім'ї в Україні в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. [6].

Виклад основного матеріалу дослідження. Теорія та практика виховання дітей у сім'ї загалом вибудовується й підлягає логіці загальних положень теорії виховання, хоча має свої особливості – об'єктивні та суб'єктивні чинники.

До об'єктивних чинників сімейного виховання відносимо генетичну спадковість і стан здоров'я людини, соціальну й культурну належність сім'ї, що впливає на її оточення, біографічні дані, сімейні традиції, професійний і соціальний статус, національні та етнографічні особливості тощо.

У системі сімейного виховання виділяємо групу суб'єктивних чинників: психологічні особливості, світогляд, ціннісні орієнтації, внутрішні потреби й інтереси (як батьків, так і дітей), систему стосунків у сім'ї, із соціумом, організований педагогічний виховний вплив на дитину батька та матері, старших братів і сестер, бабусі й дідуся.

У ході історії змінювалося ставлення до дитини, до понять «дитинство», «сім'я», нового звучання набуло саме поняття «виховання дітей у сім'ї», визначення його специфічних особливостей. Насамперед змінювалась мета виховання та шляхи й рівні її реалізації, а також специфіка засобів, прийомів, методів і напрямів виховання.

Дослідження показало, що ним є проблема соціального досвіду, світової й національної історії, культури, звичаїв, традицій; організація способу життя та діяльності дітей; взаємодія батьків і дітей; створення необхідних умов для розвитку особистості дитини.

Різні підходи до визначення сутності виховання дітей у сім'ї підкреслюють практичну складність і багатогранність цього явища, яке в кожній родині зумовлювалось метою, завданнями, методами, прийомами, засобами в конкретний історичний період та відповідно до соціальної групи.

Сімейне виховання визначається індивідуальністю, особливістю кожної сім'ї, вирізняється тим, що сім'я є природним середовищем, діти формуються в батьківському домі, у відповідній сімейній атмосфері та середовищі, на певних емоційних і культурно-освітніх засадах.

Сімейна педагогіка має свою специфіку. Вона може не співпадати з основними парадигмами соціального, суспільного виховання або ж бути представлена всім розмаїттям історично зумовлених концепцій сімейного виховання: антрополого-гуманістичною, лікарсько-педагогічною, народознавчою, дитиноцентричною В. Сухомлинського, «раннього розвитку» дітей Нікітіних, природного виховання дітей у сім'ї тощо [6, с. 94–229].

Обґрунтування цих концепцій переконливо показує, що мета виховання дітей у сім'ї визначалась історично зумовленим типом, структурою та складом сім'ї, її виховним потенціалом, впливом існуючої державної сімейної й освітньо-виховної політики. У різні історичні періоди розвитку України змінювалися зміст і напрями сімейного виховання, його форми, методи, прийоми, засоби, проте всі вони були спрямовані на наповнення життя дитини діяльністю, на розвиток особистості. Теоретичні засади підкріплювались практичною роботою.

Сім'я насамперед спрямовує свою діяльність на такі напрями:

- виховання здорової дитини (через дотримання норм гігієни, раціонального режиму дня, повноцінного харчування, загартування, носіння зручного одягу, проведення процедур загартування);

- формування моральної основи особистості дитини в сім'ї (формування ціннісних орієнтацій, розвиток гуманних стосунків, уміння сприймати спільні радощі й горе, творення добра, уміння дружньо вирішувати з однолітками спірні питання тощо);

- емоційне виховання дитини (формування почуття власної гідності, дотримання прав та обов'язків дитини, усвідомлення роботи з дитиною, необхідність працювати);

- формування позитивних звичок поведінки (привчання бути дисциплінованою, чесною, порядною, доброю людиною);

- піклування про розвиток інтелекту дитини (залучення до різних форм організації навчання, роботи з книгою, участі в позакласній і позанавчальній роботі);

- формування мовної особистості в сім'ї (сім'я – перша школа оволодіння дитиною рідною мовою, розвиток мовної компетенції через діалог, книжку, казку, розповідь, спільне прочитання й обговорення цікавого матеріалу тощо).

Сім'я спрямовує свою роботу на розумове, моральне, фізичне, трудове, естетичне, громадянське, полікультурне, економічне, статеве, правове виховання.

Виховний вплив на дитину відбувається з дня її народження. Способи нагляду й годування, загальний режим, характер поведінки матері з немовлям – усе це формує в дитини початкові звички, від яких значною мірою залежить її подальша поведінка. Вихованням малюка разом із матір'ю займаються всі члени родини незалежно від того, чи усвідомлюють вони це. Поведінка кожного з них постійно привертає увагу маленької дитини (речі, що її оточують, домашня обстановка, весь устрій життя родини). Роль цих чинників особливо посилюється, коли малюк починає ходити й оволодівати мовленням. У зв'язку із цим розширюються можливості його активного фізичного й духовного контакту з навколишнім світом. Цей новий етап у дитячому житті висуває важливі педагогічні завдання перед дорослими. Перше з них – установа єдиний підхід до дитини. Різномісний у педагогічних вимогах дорослих (один із батьків надміру суворий, а інший надто поблажливий, один карає, а інший захищає) вибиває дитину з колії, а іноді й привчає її досягати свого, використовуючи протиріч-

чя між дорослими. Коли ж дорослі в усьому поведуться розумно та спільно, їхнім єдиним вимогам діти, як правило, підкорюються беззастережно.

У дошкільний період активність дітей швидко зростає, випереджаючи набутий малюком відповідний життєвий досвід, що створює для нього небезпеки, які не завжди можуть бути усунені лише наглядом старших. Важливо вже в цьому віці розвивати в дітей здатність розпізнавати ті бажання, які мають негативний характер, стимулювати свою активність, коли вона переходить допустимі межі, правильно реагувати на слова «можна», «не можна», «потрібно», «не потрібно». Так виробляється дитяча слухняність як первинна форма дисциплінованості. Педагогічно правильне гальмування реакції дитини не лише не заважає, а й сприяє розвитку дитячої активності. Воно робить її більш розумною, привчає дитину до самостійності. Правильне поєднання активності та гальмування досягається в умовах добре організованого життя дитини. Продуманий режим, якому підкорене це життя, виховання в дитини звички до порядку формує навички управління особистою поведінкою.

Одне з основних місць у житті малюка посідає гра. Батьки купують дитині відповідні її віку іграшки, відводять спеціальне місце для ігор, керують самою ігровою діяльністю. Широкими можливостями оперує сім'я в галузі фізичного виховання дітей. Уже з раннього віку необхідно привчити дитину до чіткого повсякденного виконання гігієнічних процедур і фізичних вправ. Велику роль у цьому відіграє наочний приклад дорослих. Важливим є створення умови для задоволення природних потреб дітей у русі, розвитку своєї сили, вправності. Із цією метою батьки купують для дітей спортивні приладдя, влаштовують заміські прогулянки з дітьми, вчать їх плавати, грати в спортивні ігри тощо.

Важливим елементом у сімейному вихованні дітей досить рано стає їх посильна участь у домашній праці. Первинний трудовий досвід дитини (коли вона сама починає одягатися, стелити постіль, поливати квіти, витирати пил, мити посуд, прибирати свій куток) має як пізнавальне, так і виховне значення. Цілеспрямовані фізичні зусилля сприяють розвитку в дитини не тільки спритності, точності та координації рухів, а й мислення, уваги, спостережливості. Зі збагаченням досвіду дитини розширюється коло її трудової діяльності, що дає їй змогу вирішити більш складні завдання, таким чином сприяючи подальшому розумовому розвитку. Здійснюючи свій вне-

сок у створення краси й затишку, дитина на практиці пізнає почуття прекрасного, а те, що вона допомагає дорослим своєю працею, дає їй моральне задоволення. Зрештою, сам процес праці, що вимагає організованості й терпіння, впливає на вироблення в дитини вольових якостей, звичок і характеру загалом.

Зростання культури сім'ї, широке проникнення в домашній побут радіо, телебачення, книжок, газет, журналів, Інтернету, гаджетів сприяє ранньому розумовому розвитку дитини, у неї виникає велика кількість запитань, з якими вона, звичайно, звертається до дорослих. Відповідаючи на ці запитання в доступній формі, спрямовуючи дитячу увагу на самостійний пошук відповіді, використовуючи для розвитку в дитини допитливості читання вголос, прогулянки тощо, батьки здійснюють значний вплив на духовний розвиток дітей. Багато дітей 4–5 років самі тягнуться до книги, хочуть навчитись читати, рахувати. Не варто гасити цю цікавість, відкладати все до школи. Досвід показує, що в умовах родинного виховання використовуються цікаві ігрові прийоми, завдяки яким легко навчити дітей грамотності.

Фізичне, трудове та розумове виховання, особливо в умовах родини, звичайно переплітається з естетичним. Потреба дитини в русі має не тільки фізичний, а й естетичний характер: рух пов'язаний із пластикою, ритмікою, він легко зливається зі сприйняттям танцю. Прогулянки не лише дають дитині корисне фізичне навантаження, а й розширюють її кругозір. Відкриваючи перед нею красу природи, вони розвивають почуття прекрасного. Радіо, телебачення, театр дають змогу збагачувати дитину різноманітними естетичними враженнями. Однак, використовуючи засоби мистецтва в цілях естетичного виховання, не можна перевантажувати емоційну сферу дитини. Коли радіо безперервно лунає в будинку або дитина годинами просиджує біля телевізора, вона зникає до поверхневого сприйняття художніх творів. Правильне естетичне виховання можливе тільки за умови, якщо батьки вдумливо вибирають, що можна подивитись і послухати дитині, готують її до сприйняття творів мистецтва, а потім допомагають їй осмислити свої враження. Особливо важливо дати можливість дитині висловити особисті почуття й думки в самостійній творчості – у малюванні, піснях, драматизації, танцях тощо.

Сім'ї належить відповідальна роль у моральному вихованні дітей. Такі якості, як чесність і доброта, чуйність і почуття дружиби, любов до Батьківщини, повага до людей будь-якої національності тощо, закла-

даються вже в ранньому дитинстві. При цьому важливі реальні життєві відносини як у власній родині, так і з іншими дітьми, дорослими, з навколишнім світом.

Важливою умовою правильно організованого сімейного виховання є індивідуальний підхід до дітей. Наприклад, дитину повільну, флегматичну необхідно привчати до більш швидких реакцій. Навпаки, у рухливій дитині потрібно з терпінням виробляти вміння стримуватись, гальмувати реакцію. На одних дітей діє більш суворий підхід, інші ж більше потребують ласки, вимагають обережного ставлення. Специфічні особливості має виховання однієї дитини в родині, а також виховання нерідних дітей. Щоб знайти правильний індивідуальний підхід, батьки повинні радитись із педагогами, лікарями, вивчати характер своїх дітей та обережно перевіряти на практиці, які засоби й прийоми виховання краще впливають на їх дитину. Зневаження індивідуальними особливостями дитини може призвести до появи в неї негативних рис характеру та звичок.

Держава надає велику допомогу родині у вихованні дітей дошкільного віку, організовуючи широку мережу ясел і дитячих садків. Батьки дошкільнят узгоджують свої педагогічні вимоги до дітей із вимогами вихователів дошкільних закладів, досягаючи разом із ними спільності в підході до дітей та в організації їх життя.

Вступ до школи – велика подія в житті дитини й родини. Насамперед він означає, що із цього часу виховання буде здійснюватись одночасно в родині та в школі. Колектив у жодному разі не зменшує виховну роль родини, проте тепер її вплив постійно має узгоджуватись із впливом школи. Деякі батьки недооцінюють роль сім'ї в організації навчальної діяльності дітей або розуміють її вузько. Вони обмежуються тим, що забезпечують дитину необхідним шкільним приладдям, відводять їй куточок для праці, допомагають у складних випадках. Проте цього недостатньо. Шкільне життя збагачує дитину великою кількістю вражень та уявлень, збуджує думки й почуття. Дуже важливо, щоб у родині була створена атмосфера, яка б підтримувала й поглиблювала інтенсивне внутрішнє життя школяра. Батьки повинні цікавитись не тільки оцінками, що отримані дітьми в школі, а насамперед їхніми знаннями, тим новим, цікавим, що ввійшло в їх життя, не обмежуючись мінімальною необхідною допомогою в підготуванні домашнього завдання. Такі батьки розмовляють із дітьми на теми, пов'язані з навчальним збагаченням їх новими фактами й життєвими спостереженнями, закрі-

плюючи те, про що дізналися діти в школі, пропонують різноманітні задачі, завдання, що дають змогу практично застосувати набуті знання й уміння, організують домашнє читання дітей. Діти в школі не просто навчаються, а живуть колективним життям, беруть участь у суспільно корисній діяльності, вступають у різноманітні стосунки з учителями та школярами. Батьки повинні допомагати дітям орієнтуватись у подіях шкільного життя, правильно оцінювати свої вчинки та вчинки інших, навчатися жити в колективі.

Закінчення навчання в школі знаменує новий етап у навчанні та вихованні дітей. Він пов'язаний із новою сходинкою в їх віковому розвитку – переходом від дитинства до юнацтва. Батьки нерідко скаржаться на труднощі виховання дітей-підлітків, на їх відчуженість і грубість, їх пустощі, що іноді межують із хуліганством, на послаблення впливу на них авторитету обох батьків та водночас на легкість, з якою вони часто піддаються випадковим впливам. Неправильно стверджувати, що всім підліткам властиві ці риси, проте, без сумніву, вони мають поширений характер і пояснюються деякими загальними причинами. Статеве дозрівання, що відбувається в цьому віці, викликає глибокі фізичні й психічні зміни в зовнішності підлітка. Він швидко підростає, міцніє фізично, значно розширюється сфера його інтересів і практичної діяльності. У внутрішній світ входять нові переживання, почуття. Навчальна діяльність у зв'язку зі збільшенням обсягу навчального матеріалу та переходом на предметну систему набуває більш складного характеру. Таким чином, перед підлітком виникають нові серйозні завдання – впоратись із підвищеними вимогами шкільного навчання, вибрати правильний шлях для своєї активності, по-новому організувати особисте життя та підкорити його своїй волі. Цей складний процес протікає без особливих труднощів, коли попереднє виховання правильно готує до нього підлітків, а батьки своєчасно перебудовують свій підхід до них.

Найперше завдання батьків – допомагати дітям в оволодінні видами діяльності, які б відповідали їхнім вимогам і можливостям. Підлітки дуже часто виявляють надмірну цікавість до спорту, завзято й настирливо намагаються досягти успіхів у різноманітних його видах. Сьогодні підлітки дуже сильно занурюються у світ комп'ютерних технологій, тому питання ролі батьків у формуванні комп'ютерної грамотності дітей і підлітків є надзвичайно важливим, актуальним та вимагає окремого вивчення й надання практичних рекомендацій.

Як уже зазначалося, чільне місце в сімейній педагогіці, її теоретичних основах посідає проблема методів виховання. Наші попередні дослідження та сучасні завдання виховання дітей у сім'ї дали нам змогу класифікувати методи сімейного виховання, визначивши змістове наповнення цих методів з урахуванням окремих прийомів і засобів. Зокрема, виділяються такі види методів виховання в сім'ї:

– безпосередній вплив старших членів сім'ї (матері, батька, дідуся, бабусі, братів, сестер) на дітей (старших на молодших) через переконання, повчання, вимогу, покарання, заохочення, наказ, нагороду, особистий приклад, авторитет, пораду, прохання тощо;

– створення спеціальних умов, ситуацій, обставин, які примушують дитину в умовах сім'ї змінити власне ставлення, обґрунтувати свою позицію, здійснити дію або вчинок, виявити характер, довести свою спроможність до розв'язання того чи іншого завдання або виконання справи;

– загальна думка членів родини, сім'ї щодо особистісного ставлення до дитини;

– авторитет батьків, дідуся, бабусі, старших братів і сестер;

– спільна діяльність дітей та дорослих членів сім'ї (спілкування, ігри, дозвілля тощо);

– допомога в навчанні (на певних історичних етапах – домашнє навчання, самоосвіта (домашня бібліотека, обговорення періодичних видань, історія їх ставлення, радіо, телебачення) – обговорення змісту та передача корисної інформації, соціального досвіду в колі сім'ї в процесі спілкування з питань професійної роботи батьків, обговорення соціально-політичних питань; занурення у світ вітчизняних народних традицій, фольклорної творчості, художньої літератури та культури загалом).

Наше дослідження показало, що теоретичну основу виховання дітей у сім'ї як соціальної системи утворюють такі підсистеми:

а) модель сім'ї, мета, основні завдання виховання дітей у сім'ї, напрями й способи їх реалізації;

б) принципи, форми, методи, засоби та прийоми розвитку й формування особистості дитини в сім'ї;

в) нормативно-правова основа розвитку та виховання дітей у сім'ї;

г) провідні умови ефективного виховання дітей у сім'ї;

г) форми роботи сім'ї, школи, громадських організацій із питань виховання дітей;

д) провідні концепції виховання дітей у сім'ї [6, с. 263].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, нові завдання, які постають перед сім'єю, з кожним кроком розвитку України вимагають подальших теоретичних досліджень і їх практичної реалізації з урахуванням історичної національної та світової культури в усіх сферах людської діяльності. Зокрема, виховна функція сучасної української родини має бути спрямована на підготовку дітей до активного, повноцінного життя, на формування різнопланових аспектів загальної культури людини та складників її особистості (фізичного, інтелектуального, емоційного, психічного, комунікативного, креативного, статевого, правового, трудового, екологічного, демографічного, економічного, естетичного, полікультурного тощо). Ці напрями роботи можуть бути окремими складовими частинами процесу розроблення питань сімейної педагогіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І. Особистісно зорієнтоване виховання: навч.-метод. посібник. К.: ІЗМН, 1998. 203 с.
2. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: http://ukrainepravo.com/law-making/bill_passed_by_legislature/zakon-ukraini-pro-osvitu/.
3. Кравець В. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді. К.: Київська правда, 2000. 688 с.
4. Кравченко Т. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: монографія. К.: Фенікс, 2009. 416 с.
5. Постовий В. Ціннісні орієнтації української сім'ї (історико-педагогічний аспект). Педагогіка та психологія. 1997. № 1. С. 185–190.
6. Федяєва В. Сімейне виховання в історичній ретроспективі: монографія. Херсон: ХДУ, 2008. 350 с.
7. Харченко С. Соціалізація дітей та молоді в соціально-педагогічній діяльності. Луганськ: Альма-матер, 2007. 400 с.

УДК 159.9:[378.6:351.74(477)]

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КУРСАНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ НА НАВЧАЛЬНОМУ КУРСІ ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Червоний П.Д., к. пед. н., старший викладач кафедри педагогіки та психології

Харківський національний університет внутрішніх справ

Гіренко С.П., к. пед. н. доцент, заступник декана факультету № 2
Харківський національний університет внутрішніх справ

У статті розглянуто особливості формування курсантського колективу, психологічний вплив керівника навчального курсу на ефективність службової діяльності курсантів. Здійснено теоретичний аналіз поняття групи, колективу, представлено сучасні дослідження формування колективу. Ефективність формування курсантського колективу пов'язана з підвищенням ролі таких ресурсів керівника, як знання та здібності. Збільшення останніх є одним із пріоритетних напрямів життєдіяльності курсантського колективу.

Ключові слова: курсантський колектив, формування колективу, ефективне управління, процес створення курсантського колективу, специфічні умови навчання.

В статье рассмотрены особенности формирования курсантского коллектива, психологическое воздействие руководителя учебного курса на эффективность служебной деятельности курсантов. Проведен теоретический анализ понятия группы, коллектива, представлены современные исследования формирования коллектива. Эффективность формирования курсантского коллектива связана с повышением роли таких ресурсов руководителя, как знания и способности. Увеличение последних является одним из приоритетных направлений жизнедеятельности курсантского коллектива.

Ключевые слова: курсантский коллектив, формирование коллектива, эффективное управление, процесс создания курсантского коллектива, специфические условия обучения.

Chervoniy P.D., Girenko S.P. FEATURES OF POLICE CADET'S COLLECTIVE FORMING AT THE EDUCATIONAL COURSE OF HIGH SCHOOL OF MIA OF UKRAINE

The article is devoted to theoretical aspects of problem of police cadet's collectives development. There showed the psychological influence of the chief of the training course on the effectiveness of the police cadet's work. The prospects for the effectiveness of the formation of a cadet team are related to the increased role of